

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 19-20 травня 2016 року)

Суми
Сумський державний університет
2016

3. Про Державну прикордонну службу України: Закон України// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 27, ст.208;

4. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій: Постанова КМУ // [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <https://docs.dtkr.ua/ua/doc/1215.1299.0>

5. Про Національну гвардію України: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 17, ст.594.

ФІНАНСОВІ СИСТЕМИ НІМЕЧЧИНИ Й УКРАЇНИ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Козинець О. О.

студентка V курсу юридичного факультету

Сумського державного університету

Науковий керівник: Гаруст Ю. В.

д.ю.н., доцент кафедри АГПФЕБ юридичного факультету

Сумського державного факультету

Досконала фінансова система держави – одна з головних умов забезпечення високого рівня життя кожного громадянина. Першоосною стабільної фінансової системи є ефективне функціонування економіки країни. Створення такого злагодженого і раціонального механізму – справа досить складна, оскільки фінансова система – це складна фінансова конструкція, яка вимагає оптимального балансу в ній інтересів як фінансової політики держави, так і економіки. Практика розвинутих країн світу доводить, що становлення їх фінансових систем відбувалося протягом 50-100 років.

Україна після здобуття незалежності взяла курс на перехід від командної до ринкової економіки. В ході ринкових перетворень фінансова система України постійно зазнає певних змін, а оскільки наша держава активно прагне інтегруватися в міжнародний фінансовий простір – то вивчення становлення і функціонування фінансових систем розвинутих країн для трансформації Україною зарубіжного досвіду є явищем надзвичайно актуальним.

Фінансова система - це поняття, що включає в себе сукупність взаємозв'язаних елементів, що мають певні спільні ознаки. У науці відсутні однорідні погляди стосовно визначення фінансової системи. На думку О. Р. Романенко, фінансова система становить собою "сукупність відокремлених, але взаємопов'язаних між собою сфер фінансових відносин, що мають особливості в мобілізації та використанні фінансових ресурсів, відповідний апарат та правове забезпечення" [1, с. 21]. Д.В. Полозенко стверджує, що фінансову систему треба розглядати "як сукупність фінансових відносин, що виникають при мобілізації і використанні коштів держави та суб'єктів господарювання" [2, с. 19]. З іншого боку (в організаційному аспекті), фінансову систему можна розглядати як сукупність органів державної влади та місцевого самоврядування, які здійснюють у межах своєї компетенції керівництво фінансовою діяльністю держави та підприємств, установ, організацій, що беруть у ній участь [3]. Крім того, визначення фінансової системи не закріплено законодавством України, що у свою чергу дає змогу сформувати власне поняття фінансової системи. На нашу думку, фінансова система включає в себе самостійні, але певним чином взаємопов'язані елементи: державні фінанси, місцеві фінанси, фінанси підприємств та фінанси громадян, а також фінансові відносини, які забезпечують мобілізацію, розподіл і використання грошових коштів для виконання завдань і здійснення певних напрямків діяльності держави.

Для ефективного функціонування і розвитку фінансової системи важливе значення має тип держави: унітарна чи федеративна. Як правило унітарна держава має дворівневу фінансову систему, де фінансові відносини регулюються центральною владою та владою на

місцях, а федеративна – трьохрівневу [4, с. 29], що у свою чергу ми спробуємо проаналізувати на прикладі двох країн – Німеччини і України.

Німецька фінансова система як єдина національна система сформувалася вперше в епоху канцлера Бісмарка, який об'єднав розрізнені німецькі напівфеодальні князівства в єдину потужну унітарну державу з єдиними державними банками, стійкої і раціональної грошовою системою та іншими фінансовими інститутами.

Своєрідність ФРН полягає в тому, що післявоєнний економічний устрій Німеччини був сформований відповідно до неоліберальної концепції «соціального ринкового господарства», яка виникла як альтернатива тоталітарній економіці фашистської Німеччини. Основою цієї політики стали такі принципи: держава безпосередньо не займається регулюванням господарських процесів, але вона встановлює правила («рамкові умови»), за якими в умовах вільної конкуренції діють приватні господарські суб'єкти. Для забезпечення такого економічного порядку необхідна дієздатна система цін, яка в основному не піддається державному впливу; стабільність грошового обігу; відкриті ринки, тобто вільний доступ на ринок вітчизняних та іноземних контрагентів; приватна власність; норми відповідальності та свобода укладення договорів; стабільність економічної політики в країні. Ці принципи повинні доповнюватися сильною соціальною політикою держави, щоб пом'якшити соціальну несправедливість породжувану ринковими відносинами. Підтримці нормального рівня життя населення [5, с.176-177].

Фінансова система ФРН складається з таких елементів: - фінанси федерації (федеральний бюджет, спеціальні фонди, фінанси державних підприємств); - фінанси земель у складі відповідного бюджету, спеціальних фондів, фінансів підприємств; - місцеві фінанси (місцеві бюджети та фінанси комунальних підприємств).

Основу правового регулювання фінансової системи Німеччини становить Конституція країни (статті 104а-115). «Фінансова конституція» встановлює порядок взаємовідносин федерації і земель, а такою встановлює повноваження конституційних органів у сфері здійснення фінансової діяльності держави.

Фінансова система України має дворівневу структуру і складається з державних фінансів (фінансові ресурси загальнодержавного призначення – бюджетна система, державні цільові фонди, державний кредит) і фінансів суб'єктів господарювання (фінансів підприємств – фінанси комерційних підприємств, фінанси некомерційних організацій і установ, фінанси громадських організацій і добровільних фондів).

Таким чином, фінансова система Німеччини і України має певні схожі риси, однак має і свої відмінності, дослідження яких становить основу для запозичення міжнародного досвіду стосовно побудови ефективної фінансової системи України.

У Німеччині дуже важливим є питання ефективного використання бюджетних коштів через збалансоване розподілення повноважень між державними і місцевими ланками управління. Звичайно, показник розподілу повноважень залежить насамперед від типу держави. В унітарних державах загалом спостерігається дещо вищий рівень централізації, а у федеративних, де фінансова система є тривірневою, дещо менший. У США цей показник становить 57%, Франції – 71%, Канаді – 40%. В Україні показник централізації коливається на рівні 65 – 70% [6, с. 170]. Слід зауважити, що серед науковців немає однієї спільної думки стосовно ефективного показника рівня централізації, однак як показує практика на прикладі Федеративної Республіки Німеччина акцент на користь місцевих бюджетів говорить про те, що таким чином більш ефективно вирішуються завдання і функції держави, які на них відповідно покладені. Сподіваємося, що реформа децентралізації, яка незабаром буде проведена в Україні, позитивно відобразиться на фінансовому стані не лише місцевих бюджетів, а і усієї держави.

Аналізуючи структуру видатків бюджету Німеччини можемо сказати, що в основному вона спрямована на фінансування міністерств освіти, у справах сім'ї, літніх людей, жінок і молоді, закордонних справ, економічного розвитку і співпраці та ін. Найбільшу групу витрат становлять соціальні виплати, особливо такі статті витрат, як пенсії, виплати

допомоги із безробіття, перенавчання безробітних і фінансування бірж праці. За рахунок коштів місцевих бюджетів фінансуються видатки на утримання органів місцевого самоврядування, місцевої поліції, поліпшення соціальної інфраструктури, програм місцевого значення, причому фіксована частина залишається безпосередньо на підприємствах і використовується на розвиток виробництва, впровадження науково-технічних програм і розробок [6]. Тобто, Німеччина – країна з соціальним вектором розвитку економіки. Протилежна ситуація спостерігається на даний момент в Україні, адже бюджетні кошти нашої держави, навпаки, в основному повинні забезпечувати діяльність бюджетних установ, на утримання всієї гілки органів державного управління за офіційними даними витрачається 50 % всього бюджету. Використовуючи позитивний міжнародний досвід – Україні необхідно провести реформу сфери державного управління, зменшити кількість бюджетних установ, переглянути видатки на їх утримання. Незважаючи на високий рівень розвитку економіки, Німеччина країна, у якій також спостерігається дефіцит бюджету, однак на якості життя її громадян це майже не відчувається, оскільки наявні інші ресурси для мобілізації коштів бюджету на ті чи інші напрями діяльності держави. Україна також потребує пошуку нових джерел фінансових ресурсів, оскільки дефіцит бюджетних коштів для нашої країни, на жаль, явище, яке повторюється постійно при затвердженні державного бюджету на відповідний рік.

Необхідно Україні і провести ряд реформ, змінити або встановити нові правові норми, для того, щоб стати привабливою країною для іноземних інвесторів, оскільки іноземний капітал інтегрований в економіку України надасть додаткові ресурси для зміцнення і вдосконалення фінансової системи нашої держави.

Ефективне функціонування фінансової системи України неможливе без чіткого правового регулювання здійснення всіх фінансових процедур, гостро стоїть проблема необхідності гармонізації та систематизації законодавства. Весь правовий масив нормативних актів, які стосуються фінансової діяльності держави, характеризується великою їх кількістю, однак не завжди кількість означає їх якість, крім того постійні доповнення і зміни нормативно-правових актів підвищують їх суперечливість і невідповідність одних правових норм – іншим, які регулюють однакові або схожі фінансові питання. Шляхом гармонізації і систематизації нормативно-правових актів, що регулюють фінансову сферу, будуть усунені прогалини у механізмі правового регулювання даного виду відносин, суперечності одних нормативно-правових актів з іншими, колізії правових норм. У Німеччині навпаки основні правила функціонування фінансової системи закріплені в Конституції країни - у сфері розподілу завдань між федерацією і землями (стаття 104а), у сфері отримання коштів шляхом використання певних джерел доходів (стаття 105), у сфері розподілу податкових надходжень (стаття 106 Основного закону) [7].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Романенко О.Р. Фінанси: Підручник. 4-ге вид. - К: Центр учбової літератури, 2009. - 312 с.
2. Полозенко Д.В. Фінансова система України і бюджетний процес: сутність та шляхи їх удосконалення / Д. В. Полозенко // "Фінанси України". - 2006. - №11. - С.18-25
3. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України та зарубіжних країн : навч. посіб. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К. : Знання-Прес, 2003. — 523 с.
4. Гаруст Ю.В., Кобзева Т.А. Організаційно-правова структура фінансової системи України за сферами виникнення фінансових відносин / Ю. В. Гаруст, Т.А. Кобзева // Форум права. - 2015. - №5. - С.27-38
5. Миргородська Л.О.: Фінансові системи зарубіжних країн: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008 – 320 с.
6. О.Шелест. Використання досвіду країн з розвиненою ринковою економікою в управлінні фінансами України / О.Шелест // Галицький економічний вісник. — 2012. — №5(38). — с.167-172

7. Карлін М.І. Фінанси країн Європейського Союзу: навч. посібник / М. І. Карлін. – К.: Знання, 2011. – 639 с.

СУТНІСТЬ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Колеснікова М.В.

*к.ю.н., старший викладач кафедри АГПФЕБ юридичного факультету
Сумського державного університету*

У правовій доктрині інститут комерційної таємниці розглядається, по перше, як самостійний інститут цивільного та комерційного права, в якому провідне місце посідають цивільно-правові норми, що регулюють цивільний (торговий) оборот комерційної таємниці й охорону її конфіденційності, по-друге, цей інститут містить інші норми, що регулюють відносини з приводу використання та охорони конфіденційності комерційної таємниці всередині організації (корпоративне й трудове), відносини з приводу надання комерційної таємниці (адміністративне право) та захищають інтереси власника комерційної таємниці в судовому порядку [1, с. 34].

З правового погляду комерційна таємниця є засобом захисту від недобросовісної конкуренції в межах реалізації права на інтелектуальну власність. Це загальновизнане в світі положення впливає також зі змісту п. VII ст. 2 Конвенції Всесвітньої організації інтелектуальної власності [2, с.74].

Крім комерційної таємниці, українське законодавство виокремлює ще кілька видів відомостей, що повинні зберігатися у таємниці, наприклад банківська, адвокатська, лікарська тощо. Крім того, у законодавстві застосовуються такі поняття, як службова таємниця, професійна таємниця. Відносини, у які вступають суб'єкти щодо кожної з таких таємниць, регулюються, як правило, спеціальним законодавством, яке встановлює як право на збереження визначених відомостей у таємниці, так і відповідальність осіб, що розголосили їх без санкції правовласника. При цьому у фаховій літературі наголошують на необхідності розвитку і вдосконалення відповідного галузевого законодавства стосовно кожного виду таємниць із визначенням ознак таємниці, кола суб'єктів прав на таємницю, прав та обов'язків осіб, які мають відношення до певних видів таємниць, порядку захисту прав. Іншим підходом є визначання загальних принципів виникнення довірчих відносин між особами, відповідальності за розголошення інформації, що повідомляється під час вказаних відносин, та особливостей захисту для кожного виду таємниць [3, с. 176].

Комерційна таємниця відрізняється від усіх цих видів таємниць тим, що відомості, які її складають, належать до комерційної діяльності підприємця і мають комерційну цінність [4, с. 27]

У чинному законодавстві визначення комерційної таємниці закріплене у ЦК України, де зазначено, що комерційною таємницею є інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію (ч. 1 ст. 505 ЦК України) [5].

Відповідно до ст. 36 ГК України відомості, пов'язані з виробництвом, технологією, управлінням, фінансовою та іншою діяльністю суб'єкта